

— **Tánemulatság az épülő házban.** A bács-megyei Hercegszántón pénteken bucsu volt. A bucsu véres katasztrófával végződött. Rodás Jakab vendéglős most építeti új szállodáját és éttermét. Az épület még nem készült el teljesen, a falak csupaszon állanak, de egy emeleti szobát nagyjából rendbehoztak, hogy a bucsura alkalmas tánchelyiség legyen. A földszinten azonban még a padlók sincsenek lerakva és a pincéig hatalmas mélység tátong. A pénteki bucsu alkalmából Rodás megnyitotta emeleti helyiségét. Egyre-másra jöttek a bucsusok, állt a mulatság és a fiatalság tánca perdült. Javában járták a csárdást, amikor az egész épület egyszerre megingott, majd a hirtelenében összetakolt padló nagy robajjal bedőlt és a terem közepén táncolók lezuhantak a mélységbe. Csak nagyon kevesen tudtak a kijáraton megmenekülni az összedüléssel fenyegető házból. A lezuhantak közül nyolcan életveszedelemesen megsebesültek. Azonkívül igen sokan szenvedtek könnyebb sérüléseket. A község orvosai és a közeli vasutállomás alkalmazottai segítettek a mentésnél. A sebesülteket a bajai kórházba szállították. A hatóság megindította a vizsgálatot az építőmester ellen, aki engedélyt adott a korszmárosnak még az építkezés befejezése előtt a vendéglő megnyitására.

— **Pankhurst asszony megszökött.** Londonból jelentik, hogy a suffragettek vezére, Pankhurst asszony, aki éhségsztrájk folytán nemrég kiszabadult a fogságból, megszökött. Állítólag Páris felé vette az útját.

— **A jó hír megölte a németországi Weiperden** Sappe Ferenc napszámot, aki levelet kapott, amelyben értesítik, hogy egy nagybátyja, aki évekkor elment Amerikába kivándorolt, kétszáz ezer dollárnyi vagyonát ráhagyta. Amikor Sappe a levelet elolvasta, szívvel-lellyel kapott és holtan terült el. Tizenegy gyermeke siratja.

— **Milyen a „munkáscipő“.** Egy elvtársunk panaszkol, hogy némely üzlet sippal-dobbal hirdeti, hogy nála kitűnő munkáscipőket lehet vásárolni olcsón. Az, aki ennek a hangos reklámnak hitelt ad, pórul jár. Olcsó pénzért rossz árut kap. Így járt ő Füredi Adám cipészületében a Népszínház-utcában. Vett egy pár férfi cipőt 7.60 koronáért. Alig hordta egy hétig, elszakadt.

Tisza István vármegyéje.

I.

Megszüntetett fegyelmik. — „*Ábcug a kultúrának*“ — *Tisza román barátai.*

Tizenegy évvel ezelőtt nagy volt a fölfordulás Máramaros megyében. Az akkori belügyminiszter megsokalta a Máramarosból jövő súlyos panaszokat és Kaffka László személyében miniszteri biztost küldött ki a vizsgálat foganatosítására. Kaffka hetekig dolgozott a megyében, fölfüggesztett egy egész esomó közhivatalnokot és amikor vizsgálata végén beterjesztette jelentését, még a viharozott belügyminiszteriumban is elképedtek. Azóta rég por lepte már az aktát, amelyhez hasonló kulturtörténeti adatot alig találunk a huszadik század eleji Magyarországról.

A fölfüggesztett urak nagyon meg voltak ijedve. A hatalom vértje, amellyel addig védtek visszaéléseiket, lehullott róluk és el voltak készülve a végsőkre. Óriás megkönnyebbülést jelentett számukra az a szép nap, amikor gróf Tisza István ült a miniszterelnöki székbe. Tiszáról tudták, hogy van egy „nemzetiségi béke“ vesszőparipája és erről az oldalról közelítették meg. Elhitették vele, hogy a nemzetiségi tömegekkel, — a ruthén és román választókkal csak ők bírnak, a kazárság is a kezükben van és Tisza megszüntette a fegyelmiket, az egész ügy néhány jelentéktelen pénzbüntetéssel végződött. *A máramarosi urak bankettek rendeztek a pénzbüntetések öröme.* Avagy nem-e öröm egy máramarosi „közigazgatóra“ nézve, hogyha csak pénzbüntetésre ítélik?

Azóta Máramaros Tisza István vármegyéje. Onnan hoz belügyi államtitkárt, ott szerez mandátumot kétségbeeséssel küzdő igazságügyi államtitkárnak. És ezért Máramaros különös figyelmet érdemel. Elvégre joggal kíváncsiak lehetünk arra a fertőre, ahol Tisza István teremtette meg a „nemzetiségi békét“.

— arra a fertőre, amelyből egy belügyi államtitkár és egy fontos mandátum nőtt ki. Néhány cikkben ki akarjuk tehát mutatni, hogy mit jelent „Tisza vármegyéje“, hogy mily képtelen pusztulást jelent Tisza István politikája.

*

Máramarosban testet öltött a Tisza-féle „nemzetiségi béke“, a közigazgatás nagyjai között itt szép számmal képviselve vannak a rutének és románok. Természetesen csak a „meghiggadt“ elemek. Azok, akik szembe helyezkednek népükkel, akik a kormányhatalomra esküsznek és akik hajlandóak részt venni a nép kiszípolozásában. Akik kitiűntették magukat az „összeesküvés“ leleplezésében, „agitátorok“ üldözésében. Vagyis Máramarosban Tisza szájaize szerint meg van oldva a nemzetiségi kérdés. Sőt Hosszu Vazul szamosujvári román püspök is úgy köszöntötte föl néhány hét előtt Máramarost, mint azt a megyét, amely példáját adta a nemzetiségi kérdés megoldásának. Hogy Máramarosban irtózatosan pusztít az alkohol, az uzsora, hogy a telekkönyvi anarchia ezeket juttat koldusbotra, hogy a közigazgatás megsze tulhaladja az átlagot, hogy a nép a nyomor elől kiszökik Bukovinába, hogy a honmaradottak 78.7%-a analfabéta, azt nem vette észre Hosszu Vazul. Avagy talán ezzel szemben azt vette tekintetbe, hogy a hatalomra vergődött románok óriás vagyonokat harácsolhatnak össze, — persze a szegény román nép bőrén? Talán a legendás visói főszolgabíró képe lebegett a püspök előtt, — a hirhéd Papp Simoné, aki százezer holdas birtokait félretett fizetéséből szerezte?

Pedig egy dolog föltétlenül szemet kellett volna, hogy szurjon Hosszu Vazulnak, — a máramarosi románság rettenetes szellemi elmaradottsága. És ezzel kapcsolatban föltűnhetett volna neki az is, hogy a népművelődés érdekében semmi sem történik, sőt egyenesen megakadályoznak minden kulturációt. Néhány lelkes ember Máramarosban is meg akarta alakítani az Astra fiókját, de a nemzetiségi béke megyéjében a „román“ közigazgatás maga akadályozta meg. Pedig az Astra nem veszedelmes egyesület, alapszabályait jóváhagyta a belügyminiszterium, analfabéta kurzusaival, népies ismeretterjesztő füzetivel nem lázítja a népet. Csak egy kevés kulturát terjeszt és ez fáj a máramarosi uraknak. A 8803—1912. számú máramarosszigeti rendőrkapitányi végzés azon a címen tiltotta meg az alakulást, hogy az Astra nem kívánatos kulturát terjeszt. Pedig az Astra tagjai között ott van Hosszu Vazul is, aki külön dicsegetést mondott a máramarosi viszonyokra akkor, amikor egymillió korona körüli segílyt várt Tiszától.

De sokkal érdekesebb volt az Astra-fiók alakulása Felsővisón. Ott engedélyezték az alakuló gyűlést, de azon megjelent a milliomos főszolgabíró, Papp Simon is és kissé itálos kiséréte botrányba fullasztotta az alakulást. „Nincs szükségünk kulturára“ kiáltással rontottak be és amikor látták, hogy a jelenlevőket nem terrorizálhatják, a szintén román szolgabíró, Comán Gyula lefoglalta a gyűlés jegyzőkönyvét. Az alakulás pörbe csúszott ki, amelyet 9898—1911. szám alatt kezel a máramarosszigeti ügyészség.

Nagyon, de nagyon félnek a máramarosi urak a nép fölvilágosodásától és erre megvan a jó okuk. Az a sok gazság, amelyet ők elkövetnek, csak szellemileg teljesen lenyűgözött néppel szemben lehetséges. Mert Tisza István vármegyéjében tobzódik a bűn, itélkezik, vezet, kérkedik. A gazemberek milliomosokká lesznek, köztisztületben élnek, a nép pedig pusztul, szökik.

Hogy miképpen alakulnak ki a dinasztiai Tisza István vármegyéjében, azt a következő cikkekben fogjuk kimutatni, — aktákra való hivatkozással.

A. V.

A rendőrség és a „munkakerülők“.

*

Az első tárgyalás. — *Itélkeznek a munkakerülők fölött.* — *Áhogy a rendőrség az új törvényt alkalmazza.* — *Történetek a toloncházból.*

Tisza István gróf tudvalevően az ő munkapárti képviselőházában egyre-másra gyártja a törvényeket. A bihari briganti egyik legnagyobb szerű alkotása, a közveszélyes munkakerülők és csavargók megrendszabályozásáról szóló 1913. évi XXI. törvény cikk néhány nappal ezelőtt életbelépett és szombaton délután már alkalmazta is azt a bíróság. Ezt megelőzően napokon keresztül alkalmazta a böles törvényt a rendőrség, amely nyakra-főre szállította a toloncházba azokat a szerencsétlen embereket, akikre az új törvénynek le kell sújtania. Szombaton délután tartották a toloncházban az első nyilvános tárgyalást és ezen a tárgyaláson egész meztelenségében kiderült ennek a torz törvénynek lehetetlen módon embertelen és kegyetlen mivolta. Kiderült, hogy az 1913. évi XXI. törvény cikk gyakorlati alkalmazása nem egyéb, mint a legelemibb emberi jogok durva elkobzása, a személyes szabadság cinikus és brutális lábbal tiprása, nem egyéb ez a törvény, mint eszköz a szegények, a nyomorgók, a legeslegnyomorultabbak üldözésére és bűnbe kergetésére. Ez a törvény, amelyet csak Tisza István hatalmi örülete szülhetett e világra, olyan jogokat ad az amugy is tulságosan hatalmas rendőrség kezébe, hogy az most már a törvény alapján teheti meg azt, amit idáig törvénytelenül tett meg: az utcán megtámadhat minden ok nélkül és tömlőbe hurcolhat békés embereket, betörhet mindannyiunk magánlakásába és elcipelhet bennünket a toloncházba, ahol ülhetünk vagy nyolc napig, amikor végre tárgyalásra kerül ügyünk és akkor esetleg elítélnek, de ha szerencsénk van, tán föl is mentenek.

Nem kellett prófétának lenni ahhoz, hogy megjósoljuk: a budapesti rendőrség a végletekig visszaél majd azzal a hatalommal, amellyel ez a törvény a kezébe letesz. Hiszen már eddig is korlátlan ur volt fölöttünk a rendőrség, idáig is akkor tiport bele a rendőrség személyes szabadságunkba, polgári és emberi jogainkba, amikor neki tetszett, de eddig legalább vigasztalhattuk magunkat azzal, hogy hát amit a budapesti rendőrség véghez visz, ahhoz végre is nincs joga, az visszaélés a hivatalos hatalommal és az ellen tulajdonképpen meg kellene bennünket védelmeznie a törvénynek. Az a törvény azonban, amelynek alapján szombaton hurcoltak a vádlottak padjára egy sereg szegény embert, valóságos jogot ad a rendőrségnek arra, hogy hivatalos hatalmával akkor éljen vissza, amikor éppen neki tetszik. Maga a törvénynek a lényege is hajmeresztő, hogy valakit hónapokra be lehessen csukni azért, mert nem kap munkát, mert ebben a koldus országban kevés a munkaalkalom. De amit a rendőrség véghez visz az új törvény jogcímén, az az embertelenségeknek és a gazságoknak olyan gazdag változata, amelyről más országokban álmodni sem mernek az emberek. A szombati tárgyaláson kiderült, hogy nem is kell „munkakerülőnek“ lenni ahhoz, hogy a rendőrség rátörjön az emberre és toloncházba hurcoljon bennünket. A rendőrség vérszomjas kopói megrohanják a dolgozó, éppen munkában levő proletárt, éppen úgy, mint ahogy csavargás címén a lakásából, az ágyból kiráncigálják azt, akire éppen guszpusok támad. Aki a törvényszerűen bejelentett lakásán az ágyában alszik, az sem munkakerülést, sem csavargást nem követ el, de a buda-